

REMAR A CONTRACORRENT: JUTJAR ELS VENCEDORS

El jutge Fernando Andreu, titular del Jutjat Central d'Instrucció núm. 4 de l'Audiència Nacional, va dictar el 6 de febrer de 2008 una resolució per la qual es processa i es dicten ordres d'arrest internacional contra quaranta persones que formen –o han format part– de la cúpula politicomilitar de l'Armée Patriotique Rwandaise/Front Patriotique Rwandais (APR/FPR), que des de juliol de 1994 ocupa el poder a Rwanda, i se'ls considera suposadament responsables de crims de genocidi, contra la humanitat, crims de guerra i terrorisme. Aquesta resolució judicial es produeix després que el Fòrum Internacional per a la Veritat i la Justícia a l'Àfrica dels Grans Llacs interposés una querrela a l'Audiència Nacional el 2005 per l'assassinat de nou espanyols i d'altres rwandesos i congolesos.

Els tribunals espanyols poden processar casos de crims de guerra i altres crims internacionals fins i tot si aquests s'han comès en un país estranger en aplicació del Dret Internacional Humanitari.

De les quaranta inicials, 32 ordres d'arrest internacional estan registrades ja davant l'organisme internacional INTERPOL i el sistema europeu de lliurament immediat SIRENE. Aquesta investigació ha descrit l'estricta i piramidal cadena de comandament de l'APR/FPR –amb el president rwandès Paul Kagame al capdavant– com a responsable de tres grans blocs de crims, fortament vinculats entre si:

a) els soferts per nou víctimes espanyoles, nou missioners i cooperants –que assistien prioritàriament a la població local i van ser en tots els casos testimonis incòmodes de les matances produïdes contra la població hutu en ambdós països–; b) els comesos contra rwandesos i congolesos –ja siguin crims selectius contra diversos líders o els massius i sistemàtics contra centenars de milers de civils–, i c) els crims de pillatge de guerra de recursos naturals –a gran escala i de forma sistemàtica–, en especial de minerals valuosos i estratègics.

La investigació ha posat de manifest que a l'Àfrica Central s'han comès crims a gran escala abans, durant i després de les matances massives contra població tutsi dels mesos d'abril a juliol de 1994, reconegudes com a genocidi per la Resolució ad hoc del Consell de Seguretat de l'ONU, i eren aquestes últimes les úniques tingudes en compte per la versió oficial que fins ara havia aconseguit imposar-se internacionalment.

Algunes coses importants han succeït després d'aquesta decisió judicial. En destaquem algunes: diversos països han demanat a l'ONU el lliurament dels processats a la justícia; el Tribunal Penal Internacional per Rwanda (TPIR) ha decidit en tres ocasions després del febrer no transferir casos a la justícia rwandesa per la falta d'imparcialitat d'aquests tribunals nacionals, i es basava, entre d'altres, en la resolució espanyola i en la reacció de les autoritats rwandeses en relació amb aquesta; després de catorze anys de funcionament, el TPIR ha obert per primera vegada un cas contra el FPR/APR sobre un crim que ha estat investigat per la justícia espanyola, encara que els tribunals rwandesos n'han reclamat la competència prioritària; dos viatges oficials de Rwanda a Bèlgica han estat anul·lats davant l'avís de les autoritats belgues que detindrien un membre de la delegació processat per la justícia espanyola; i, per últim, la Unió Africana va aprovar una resolució on afirmava que no executaria les ordres d'arrest espanyoles en el territori

africà, a pesar que la justícia espanyola ha processat aquests presumptes criminals segons la normativa internacional aplicable a la gran majoria dels països del món, inclosos els africans.

Amb el pillatge de recursos minerals, una complexa troca dirigida pel “Congo Desk”, els serveis secrets-DMI i empreses rwandeses com Tristar Investment, van col·laborar amb multinacionals i poders occidentals. Diversos informes de l’ONU posen de manifest el pillatge i l’explotació il·legal d’or, diamants, coltan, cobalt i coure de l’est de la República Democràtica del Congo per part dels exèrcits de Rwanda (APR/FPR), Uganda i multinacionals occidentals –Finmining Ltd., Cogem, Sogem, Cogecom (Bèlgica), Afirmex (Gran Bretanya), Finconord (Pakistan), Raremet (Índia), entre d’altres–, i com aquest pillatge servia per finançar el conflicte bèl·lic i prosseguir amb les matances sistemàtiques de població civil innocent.

Wayne Madsen, antic membre de la national Security Agency nord-americana, afirma que la companyia americana Brown Root (subdivisió de Halliburton llavors presidida per Dick Cheney) està implicada en l’ensinistrament de forces del FPR i dona suport logístic a aquestes tropes al Zaire. Mentre es produeix la invasió i les matances, l’APR/FPR i forces ugandeses es dediquen al pillatge sistemàtic i algunes companyies mineres de capital nord-americà obtenen concessions d’explotació com per exemple l’American Mineral Fields i Barric Gold Co (l’expresident G. Bush n’era membre del Consell d’Administració).

L’investigador nord-americà Keith Harmon destaca que en ocasions les multinacionals subministren material militar i logístic a canvi d’explotacions i posteriors concessions mineres de territoris claus com les mines d’or de Kilo-Moto.

La jurisdicció espanyola ha rebut de moment la declaració d’una trentena de testimonis protegits i no protegits que han relatat fets criminals rellevants comesos a Rwanda o a la RD del Congo entre 1990 i 2000. Cap tribunal nacional o internacional havia investigat fins ara aquests crims internacionals –comesos per vencedors de conflictes bèl·lics–, sobre els quals regnava fins ara un silenci eloqüent. La implicació de Paul Kagame i la seva presumpta responsabilitat criminal en algunes de les matances queda constatada al llarg de la resolució de processament. Hi ha testimonis –un d’elles membre de la seguretat personal de Kagame que ara té la condició de testimoni protegit– que han relatat com Kagame, el maig de 1994, quan encara era líder rebel, va fer una matança amb una metralladora antiaèria a un grup integrat per uns 30 o 40 civils, en la seva majoria dones, nens i gent gran. Per altra banda, hi ha cinc dels quaranta processats que a l’actualitat estan al servei de l’ONU (Karenzi Karake, comandant adjunt del contingent híbrid de l’ONU al Sudan (UNAMID), Karara Misingo, Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament al Nepal, en concret a la “Maoist Army verification”). Les Nacions Unides, que té firmat un conveni especial amb l’organització internacional INTERPOL, no ha pres cap decisió oficial per apartar del càrrec i/o lliurar a la justícia espanyola aquests cinc suposats criminals internacionals.

Més aviat al contrari, el secretari general de l’ONU, contra el criteri d’alguns països com Canadà o la RD Congo, de VeritasRwandaForum, d’organitzacions rwandeses i d’altres organitzacions internacionals humanitàries, acaba de confirmar el general Karenzi en el seu càrrec a l’UNAMID per un període complementari de sis mesos.

La decisió dels tribunals espanyols marca un important punt d'inflexió per acabar amb la situació d'impunitat fins ara vigent, i estableix segons proves –realitzades amb totes les garanties– algunes veritats essencials i ocultades d'aquest conflicte. S'espera que, amb la col·laboració internacional i l'aprofundiment del procés de Diàleg IntraRwandès en marxa des del 2003, aquest important procés contribuirà a la pacificació de les persones i els pobles d'aquesta zona tan castigada d'Àfrica Central.

Jordi Palou-Loverdos

Advocat i mediador en conflictes.

Representant legal de les víctimes a Rwanda i RD del

Congo i portaveu del Fòrum Internacional per la Veritat i la

Justícia a l'Àfrica dels Grans Llacs.

Facilitador responsable del Diàleg IntraRwandès